

Édouard Louis

Geschiedenis
van geweld

Vertaald door
Reintje Ghoos en Jan Pieter van der Sterre

2017 De Bezige Bij Amsterdam

Voor Geoffroy de Lagasnerie

1

Dus een paar uur na hetgeen op de kopie van de aanklacht die ik in viereu gevouwen in een la bewaar *poging tot doodslag* wordt genoemd, vertrok ik van huis en liep de trap af.

Ik stak in de regen de straat over om mijn lakens op negentig graden te gaan wassen in de wasserette beneden, op minder dan vijftig meter van mijn huisdeur, mijn rug gebogen onder een al te onhandige, te zware tas met wasgoed en mijn benen zakten door onder het gewicht ervan.

Het was nog niet helemaal licht. De straat was leeg. Ik was alleen en ik liep, mijn voeten gleden weg, ik hoefde maar een paar stappen te doen en toch telde ik ze, want ik had haast: *nog maar vijftig stappen, hup, nog maar twintig stappen en je bent er*. Ik ging sneller lopen. Uitkijkend naar de toekomst waarin deze scène op de een of andere manier zou worden teruggekoppeld naar, toegewezen aan, herleid tot het verleden, dacht ik ook: *over een week zul je*

zeggen: Zo zo, alweer een week geleden dat het is gebeurd, en over een jaar zul je zeggen: Alweer een jaar geleden dat het is gebeurd. De ijskoude regen, geen slagregen maar uiterst fijne, piepkleine, vervelende druppeltjes, drong in het materiaal van mijn schoenen, het water verspreidde zich door de zolen en de stof van mijn sokken. Ik had het koud – en ik dacht: *hij zou terug kunnen komen, hij zal terugkomen, nu ben ik veroordeeld tot zwerven, hij heeft je veroordeeld tot zwerven.* In de wasserij zag ik de kleine, gedrongen beheerder van de zaak. Zijn borst stak boven rijen machines uit. Hij vroeg of het goed met me was en ik antwoordde, zo grimmig als ik kon: *Nee.* Ik wachtte op zijn reactie. Ik wilde dat hij reageerde. Hij deed geen moeite er meer van te weten te komen, hij haalde zijn schouders op, hij keek om, hij ging zijn smalle kantoortje binnen, dat verborgen lag achter de droogautomaten, en ik verfoeide de man omdat hij me geen vragen stelde.

Met de schone lakens liep ik terug naar huis. Op de trap zweette ik. Ik maakte het bed weer op, het leek nog steeds doortrokken van Reda's geur, dus ik stak kaarsen aan, brandde wierook; dat was niet genoeg; ik nam luchtverfrissers, deodorant, allerhande eaux de toilette die ik voor mijn laatste verjaardag had gekregen, allerhande eaux de cologne, en besprenkelde daarmee de lakens, ik waste de slopen met zeep, hoewel ik ze net had gewassen, het weefsel spuwde het zeepwater uit in de vorm van kleine trosjes van samenklittende belletjes. Ik sopte de houten stoelen, haalde een natte spons over de boeken die hij in zijn handen had gehad, wreef de deurknoppen met antiseptische doekjes,

veegde zorgvuldig, een voor een, de houten lamellen van de zonneblinden schoon, verplaatste en verwisselde de stapels boeken die op de vloer stonden en liet de metalen ombouw van mijn bed glanzen, vernevelde op het gladde, witte oppervlak van de koelkast een product met een citroengeur; het lukte me niet te stoppen, ik werd gedreven door een soort energie die dicht bij waanzin lag. Ik dacht: *beter gek dan dood*. Ik schrobde de douche, die hij had gebruikt, goot een paar liter bleekwater in het toilet en in de wastafel (op zijn minst ruim twee liter, dat wil zeggen één volle fles van anderhalve liter en een nog halfvolle), schrobde dwaas genoeg de hele badkamer, ging zelfs zo ver de spiegel schoon te maken waarin hij zich die avond had bekeken, of liever bewonderd, gooide de kleren weg die hij had aangeraakt, ze wassen zou niet genoeg zijn geweest; ik weet niet waarom dat wel genoeg was voor de lakens en niet voor de kleren. Op handen en voeten boende ik de vloer, ik brandde mijn vingers aan het dampende water, de dweil schuurde dunne, rechthoekige strookjes van mijn zacht geworden huid. De stukjes huid krulden op. Ik stopte even, haalde diep adem, ik snoof zelfs als een beest, ik was een beest geworden, op zoek naar die geur die ondanks mijn inspanningen nooit leek te verdwijnen, zijn geur wilde niet weggaan en daar leidde ik uit af dat die geur aan mij hing en niet aan de lakens of de meubels. Het probleem kwam uit mij. Ik stapte de douche in, ik waste me, toen een tweede keer, toen een derde keer, en zo verder. Ik gebruikte zeep, shampoo, conditioner op mijn lichaam om het zo veel mogelijk geur te geven, het was alsof zijn geur bij me was ingevreten, in mij,

tussen het vlees en de opperhuid, ik krabde mijn lichaam overal, duwde hard met mijn nagels, hardnekkig, om de binnenste huidlagen te bereiken, daar de geur weg te krijgen, ik vloekte, godverkut, maar de geur bleef hangen, maakte me steeds misselijker, duizeliger. Ik concludeerde: *hij zit in de neus, die geur. Je ruikt de binnenkant van je neus. De geur zit vast aan mijn slijmvliezen.* Ik liep de badkamer uit, kwam terug en goot een fysiologische zoutoplossing in mijn neus; ik blies de lucht door mijn neus naar buiten, zoals bij snuiten, nou ja, dat effect wilde ik teweegbrengen, dat het vocht overal mijn slijmvliezen bereikte; het hielp niets; ik zette de ramen open en ging naar buiten om Henri op te zoeken, de enige vriend die op die ochtend van 25 december om een uur of negen wakker was.

Mijn zus beschrijft de scène voor haar echtgenoot. Verborg en achter een deur luister ik toe. Ik hoor haar stem, die ik zelfs na jaren afwezigheid herken, haar stem, waar altijd een mengsel van woede, wrok en ironie in doorklinkt, berusting ook.

Vier dagen geleden ben ik bij haar aangekomen. Ik had heel naïef gedacht dat een verblijf op het platteland de enige manier was om te bekomen van mijn vermoeiende, deprimerende manier van leven, maar amper had ik een voet in dat huis gezet, de reistas op de matras geworpen, amper het slaapkamerraam opengedaan, dat uitziet op de bosjes en de fabriek van het dorp opzij, of ik realiseerde me dat ik een fout had gemaakt en dat ik nog zwaarmoediger en geplaagd door verveling weer thuis zou komen.

Ik heb haar al twee jaar niet opgezocht. Als ze me mijn afwezigheid verwijt mompelt ik een holle frase als 'Ik moet mijn eigen leven leiden', en ik probeer er genoeg overtuigingskracht in te leggen om mijn schuldgevoel op haar over te dragen.

Maar ik weet niet wat ik hier doe. De laatste keer was ik in dezelfde auto gestapt als deze week, die auto die me ziek maakt omdat hij naar verschaalde rook ruikt, en toen ik door het raampje dezelfde maïs- en koolzaadvelden zag langstrekken, dezelfde vlakten met stinkende suikerbieten, de rijen bakstenen huizen, de walgelijke affiches van het Front National, de kleine, sombere kerken, de buiten dienst gestelde tankstations, de verroeste, wankel supermarkten, midden tussen de weilanden neergeplant, dat deprimerende landschap van Noord-Frankrijk, werd ik misselijk. Ik beseftte dat ik me eenzaam zou gaan voelen. Bij mijn vertrek destijds had ik tegen mezelf gezegd dat ik een hekel aan het platteland had en er nooit meer terug zou komen. En dit jaar kom ik terug. *En dan nog iets. Het is niet alleen omdat jullie vijf minuten na je aankomst onvermijdelijk ruzie maken dat je niet meer komt*, dacht ik toen ik aankwam, toen ik bij haar in de auto zat, toen ik zong om niet te hoeven praten, *niet alleen omdat alles in haar omgangsvormen, haar gewoonten, alles in haar manieren van denken je hindert en irriteert. Het is ook dat het je niet meer lukt haar op te zoeken sinds je begrijpt hoe makkelijk en onaangedaan je haar verwaarloost, en het gemene is dat je vaak hoopt dat ze je zal helpen om afstand te nemen. Nu weet ze het. Ze weet hoe koel je kunt zijn en je schaamt je. Hoewel er geen reden is*

om je te schamen, je hebt recht op afstand, maar je schaamt je. Je weet dat je door haar te bezoeken jezelf dwingt de confrontatie aan te gaan met je wreedaardigheid, met wat je uit schaamte je wreedaardigheid noemt. Je weet dat je door bij Clara te zijn geconfronteerd wordt met aspecten van jezelf die je niet wilt zien en dat je haar dat kwalijk neemt. Onwillekeurig neem je haar dat kwalijk.

Sinds het laatste bezoek heb ik haar alleen maar een paar sms'jes gestuurd en wat formele ansichtkaarten, die lukraak waren gekozen, vanuit een vaag gevoel van familiale verplichtingen, die ze met magneetjes aan de koelkast heeft bevestigd en die ik telkens snel had volgekrabbeld op een bankje in een park of op een hoek van een cafétafel: 'Kussen uit Barcelona, Tot binnenkort, Édouard' of 'Romeinse gedachten, schitterend weer', misschien in feite minder om een band tussen haar en mij te onderhouden, zoals ik mezelf die voorspiegel, dan om haar te herinneren aan de afstand die ons scheidt en haar te laten weten dat ik tegenwoordig ver van haar verwijderd ben.

Haar man is terug van zijn werk. Vanwaar ik nu sta kan ik zijn voeten zien. Clara en hij zitten in de woonkamer, ik ben in de kamer ernaast. De deur staat op een kier van een centimeter of vijf, ik luister naar haar zonder dat ze me kunnen zien, verborgen en rechtop, stijf achter de deur. Ik kan hen niet zien, alleen horen, ik zie alleen zijn voeten, maar ik vermoed dat zij op de rechte stoel tegenover hem zit. Hij luistert naar haar zonder zich te verroeren en zij praat.

‘Hij vertelde me dat hij bijna niks van hem wist, behalve zijn voornaam: Reda.’

Didier en Geoffroy houden vol dat hij me heeft voor-gelogen en een verzonnen naam heeft opgegeven. Geen idee. Ik blijf dat heel hardnekkig niet denken, elke keer als ik erover denk doe ik mijn best mijn aandacht af te leiden. Ik concentreer me op iets anders, alsof ik wilde dat hij bij alles wat hij me heeft ontnomen, me dat althans heeft laten houden, en dwing mezelf tot de overtuiging dat kennis van die vier letters een soort revanchegevoel zou kunnen inhouden, of, als dat te sterk uitgedrukt is, een bepaalde macht over hem die rechtstreeks is afgeleid van die kennis. Ik wil niet in alle opzichten verloren hebben. Als ik dit verhaal om me heen ter sprake breng en mij wordt tegen-geworpen dat hij me heel zeker niet zijn echte naam heeft gegeven, en dat het opgeven van een valse voornaam in een dergelijk geval, in die situatie, zelfs een klassieke techniek is, komt er een gevoel van irritatie en agressie bij me boven, dat ik niet van me af kan schudden, dat idee, daar kan ik nog het minst tegen, van het ene moment op het andere word ik agressief, ik zou willen schreeuwen, ik zou mijn gesprekspartner het zwijgen willen opleggen, hem door elkaar willen rammelen.

‘Hij zei het vanochtend weer. We waren bij de bakker geweest, en ik vroeg hem het nog eens te vertellen’, inderdaad had ik haar onderweg verteld dat toen Reda zijn revolver op me had gericht, want die scène wilde ze me keer op keer laten vertellen, toen hij zijn revolver had gericht, vroeg ik me al niet meer af *Gaat hij me vermoorden* want daar

twijfelde ik op dat moment niet aan, het leek me onontkoombaar, hij ging me doden en ik zou die nacht sterven, in mijn slaapkamer, ik plooidde me naar de omstandigheden met het vermogen van de mens om zich in alle situaties te plooiën en aan te passen, je hoeft maar naar de geschiedenis te kijken, zelfs in de onnatuurlijkste en gruwelijkste situaties schikken mensen zich, ze passen zich aan – wat, had ik Clara verteld vanuit mijn neiging tot hoogdravende uitspraken, tegelijkertijd de beste en slechtste boodschap voor de mensheid is, omdat het betekent dat je de wereld maar hoeft te veranderen om de mensen te veranderen, of in elk geval de meerderheid, en Clara luisterde niet, het is niet nodig ze individu voor individu te veranderen, wat te veel tijd zou kosten, de mensen passen zich aan, ze verdragen niet, ze passen zich aan. De vraag was dus niet: *Gaat hij me vermoorden*, maar meer: *Hoe gaat hij me vermoorden*, oftewel: *Gaat hij zijn sjaal weer om mijn nek slaan om me te wurgen*, of: *Gaat hij in mijn gootsteen vuile messen halen*, of: *Haalt hij de trekker van die revolver over*, of: *Zal hij iets vinden waarvan ik zelfs geen vermoeden heb*; ik had geen hoop meer levend te ontsnappen, ik had geen hoop meer te overleven, maar alleen de hoop om op de minst pijnlijke manier te sterven. Later hebben de politie en Clara me gecompimenteerd met mijn moed, en niets leek me in die nacht tegenstrijdiger en vreemder dan een begrip als moed. Hij doet een paar passen achteruit, houdt stevig de kolf van het pistool vast. Hij steekt zijn andere arm uit, de arm zonder het wapen, blijft naar me kijken terwijl hij rondtast in de stapel kleren die op mijn bureaustoel ligt. Hij pakt de

sjaal weer. Ik denk: *hij gaat me weer wurgen*. Maar toen hij bij me terug was probeerde hij niet me te wurgen zoals hij een paar minuten eerder had gedaan, voordat hij zijn revolver tevoorschijn haalde. Hij stak zijn handen niet naar mijn hals uit. Ditmaal probeerde hij mijn handen aan elkaar te binden, hij grijpt mijn rechterarm beet, probeert de andere arm te pakken om mijn armen met de sjaal aaneen te knopen, ik herinner me de zweetlucht die hij afgaf en ook de geur van seks. Ik verzette me, ik gaf hem geen kans en ik was ontzettend bang, ik dacht: *ik wil niet sterven*, wat een banaal zinnetje, op een trieste, tragische manier. Ik slaakte zwakke kreten, uiteraard schreeuwde ik niet te luid. Dat risico zou ik niet nemen. Ik duwde hem weg, nog steeds heel rustig, zo rustig mogelijk, ik vroeg hem *dat niet te doen*. Ik hield vol, hij kreeg zijn zin niet, hij herhaalde aan één stuk door, elke keer luider *Ik ga je op je flikker geven Ik ga je op je flikker geven* (zonder daarbij te denken aan de dubbelzinnigheid van het gebruikte zelfstandig naamwoord) *Ik ga je op je flikker geven Ik ga je op je flikker geven*. Hij schreeuwde. Ik hoopte dat een van de burens ons zou horen en de politie zou bellen, *maar het gevaar bestond dat als de politie opdook hij sneller zou handelen uit angst gearresteerd te worden en dat hij me onmiddellijk zou vermoorden, in een vlaag van paniek, als hij de stem van de agenten door de deur heen iets hoorde scanderen als: Politie, opendoen, nu meteen*. Omdat het hem niet gelukt was mijn armen aan elkaar te binden, greep hij nog een keer naar het pistool, dat hij tijdelijk in de binnenzak van zijn kunstleren jas had opgeborgen, hij gooide de sjaal op de grond of sloeg hem

om zijn eigen hals, dat weet ik niet meer, en drukte me op het matras.

Op de ochtend van 25ste, een paar uur na deze scène, liep en fietste ik naar Henri, en onderweg dacht ik nog steeds: *over een week zul je zeggen: Alweer een week geleden dat het is gebeurd, zo zo, en over een jaar zul je zeggen: Alweer een jaar geleden dat het is gebeurd.* Ik was nog niet bij hem op de overloop aangekomen of hij deed de deur open. Waarschijnlijk had hij het geluid van mijn voetstappen gehoord. Ik wilde schuilen in zijn armen, maar beheerste me in eerste instantie, waarom, dat zou ik niet kunnen zeggen.

Ik had tegen Clara gezegd: ‘Maar ik had niet gedacht dat hij gevaarlijk kon worden.’ Direct na die nacht met Reda dacht ik niet wat ik nadien maandenlang bij tijd en wijle heb geloofd, namelijk dat iedereen in potentie gevaarlijk zou kunnen worden, met inbegrip van mijn beste vrienden, vanuit het idee dat iedereen in een vlaag van waanzin moordzuchtig kon worden en overmand door de neiging tot vernietiging en bloedvergieten me onverhoeds kon aanvallen, zelfs mijn twee beste vrienden Didier en Geoffroy, maar eenmaal tegenover Henri hield iets me tegen. We waren allebei versteend, en in die luttele ogenblikken waarin de tijd stilstond voelde ik dat hij me onderzoekend aankeek en me discreet monsterde, op zoek naar alle tekens die hadden kunnen aangeven wat de reden was van mijn aanwezigheid daar, zo vroeg, op zo’n onverwachte dag. Zijn ogen tastten me af, schoten over mijn vuile, vette haar, mijn uitgeputte ogen met wallen en met kringen, mijn hals

bezaaid met paarse vlekken, mijn donkerrode, opgezwollen lippen. Elk spoor dat hij opmerkte leek een slag in zijn gezicht; ik herinner me dat ik herhaaldelijk had gedoucht voordat ik naar Henri ging, en toch weet ik nog heel zeker dat ik vuil haar had toen ik bij hem was. Hij vroeg me binnen te komen. Hij liep achter me en onderweg voelde ik zijn blik op mijn nek rusten. Ik huilde niet. Ik liep zijn huis binnen. Op de meubels stonden ingelijste foto's en achter de bank een groot portret van hemzelf, achter glas. Ik ging zitten en Henri zette koffie. Hij kwam terug uit zijn keuken met twee kopjes, die trilden op hun schoteltjes; hij vroeg me of ik erover wilde praten, ik antwoordde ja. Ik beschreef Reda, eerst zijn bruine ogen en zwarte wenkbrauwen, ik begon met zijn ogen. Hij had een glad gezicht. Zijn gelaats-trekken waren tegelijk zacht en markant, mannelijk. Als hij glimlachte kreeg hij kuiltjes in zijn wangen en hij glimlachte veel. De kopie van de aanklacht die ik thuis bewaar, gesteld in politietaal, meldt: *Noord-Afrikaans type*. Telkens als mijn blik daarop valt maakt dat woord me razend, want dan hoor ik er weer het racisme in van de politie tijdens het verhoor dat volgde op 25 december, dat dwangmatige racisme dat ze uiteindelijk alles welbeschouwd die nacht met elkaar gemeen hadden en in mijn ogen het enige element, naast het te strakke uniform, waarin ze die nacht een eenheid vormden, omdat voor hen *Noord-Afrikaans type* niet wees op een geografische origine, maar wilde zeggen uitschot, tuig, delinquent. Ik had de agenten op hun verzoek een snel portret geschetst van Reda en ineens had de politieman me onderbroken: 'Aha Noord-Afrikaans type be-

doelt u.' Hij triomfeerde, voelde zich, ik zou niet willen zeggen *erg gelukkig*, dan zou ik overdrijven, maar hij grijnsde, hij jubelde alsof ik iets had toegegeven dat hij al sinds mijn aankomst uit mijn mond wilde horen, alsof ik hem eindelijk het bewijs had geleverd dat hij altijd al gelijk had gehad, hij herhaalde: 'Noord-Afrikaans type, Noord-Afrikaans type', en tussen twee zinnen door zei hij weer: 'Noord-Afrikaans type, Noord-Afrikaans type.' Ik vertelde Henri het verhaal van die nacht voordat ik op zijn bed ging liggen. Hij wees me zijn slaapkamer op de mezzanine en ik ging naar boven om te slapen. Het was lang geleden dat ik had geslapen, behalve tijdens de paar dutjes met Reda.